

Verslag EU-Verkiezingsdebat Wageningen 6 mei 2014

Deze avond stond in het teken van het EU verkiezingsdebat over het landbouw- en handelsbeleid met speciale aandacht voor TTIP en ATM.

Sprekers waren: Jan Huitema (VVD), Antoinette Knoet-Michels (PvdA), Eric Smaling (SP), Annie Schreijer-Pierik (CDA), Leon Meijer (ChristenUnie), Marijke Vos (GroenLinks), Corinne Cornelisse (Partij voor de Dieren).

Boeren- en maatschappelijke organisaties: Sieta van Keimpema (Dutch Dairymen Board en EMB), Siem Jan Schenk (voorzitter LTO Noord) en Klaas Johan Osinga (LTO Nederland) en Guus Geurts (o.a. XminY).

De gespreksleiding was in handen van Hanny van Geel (La Via Campesina).

Er waren 70 mensen aanwezig, waaronder ongeveer 40 studenten.

Co Scholten van Nieuwsgrazer maakte video-opnames, hier zijn een aantal passages te zien:

<http://vimeo.com/album/2866896>

Adriaan Noordhuis maakte de volgende foto's:

<http://noordhuis.smugmug.com/EU--verkiezingsdebat-Wageninge/n-twSVc/i-ffbdfBs/A>

Eerste ronde Analyse en TTIP

Sieta van Keimpema (DDB-EMB) beet het spits af met een betoog. Ze maakt zich zorgen over de TTIP, want hiermee komt de democratie in gevaar. Beleidsmakers zeggen dat TTIP zal zorgen voor vooruitgang en vrijheid, echter burgers mogen niet meepraten. Er is achterdocht omdat uit nieuwe onderzoeken blijkt dat de beloofde extra economische groei en werkgelegenheid zeer onzeker zijn.

Dit alles is mooi weergegeven in het You tube filmpje 'the Fairy tale of the job miracle' (<http://www.youtube.com/watch?v=IjneHxc1rgc>).

De huidige importheffingen belemmeren de handel tussen de VS en de EU in geen geval. De afgelopen jaren is de handel tussen de EU en de VS gestegen van 400 miljard dollar naar 649 miljard dollar. En dat met heffingen en zonder handelsverdragen!

Door handelsliberalisering was de melkprijs in 2009 gedaald tot €0,25, hier heeft de consument nooit iets van gemerkt. De tussenliggende handel houdt veel geld voor zichzelf; de concurrentie vindt dus plaats op basis van de inkoopprijs niet op basis van de verkoopprijs in de winkel. Op het TTIP-handelsverdrag hebben wij geen zicht. Hormonen in melk, met chloor gespoeld kippenvlees; de VS belooft dat dit niet in het geëxporteerde vlees en melk zal zitten, maar toch zijn er al hormonen in de geïmporteerde melk aangetoond. Als we meer op de Amerikaanse weg gaan, staat het EU voorzorgsbeginsel onder druk waarbij fabrikanten moeten aantonen dat producten veilig zijn, daarentegen moeten in de VS de overheden aantonen dat producten schadelijk zijn voor de gezondheid. ISDS is volgens van Keimpema echter het gevaarlijkste hoofdstuk van de TTIP. Ze heeft nu geen tijd meer om dit verder toe te lichten.

Siem Jan Schenk (LTO-Noord) zegt democratie een groot goed te vinden. Er is veel gemeenschappelijke samenwerking. Echter de EU regels en richtlijnen zijn niet altijd in het voordeel van de boer. In NL is de export altijd belangrijk geweest. Ondanks dat er genoeg voedsel is, zijn er door grensbelemmeringen veel voedseltekorten ontstaan.

In 1983 is het melkquotasysteem opgezet om de kosten van het GLB laag te houden (zodat er minder exportsubsidie gegeven hoefde te worden). Echter de melkprijs is niet gestegen vanaf 1982. Uit de grafiek van LTO bleek dat de stabielere prijs van voor 2003, door liberalisering in dat jaar meer instabieler werd, met een dieptepunt in 2009 van 25 cent, en een hoogtepunt in 2012 boven 40 cent.

Volgens Schenk heeft vijftig jaar marktbeheer de boeren niet geholpen. Moeten we dan zomaar handels afspraken afsluiten? Nee, de standaard van de EU moet worden behouden en moeten ook

gaan gelden voor geïmporteerde producten. Wel biedt een verdrag met de VS kansen aan de Nederlandse boeren op gebied van b.v. kaas.

Een handelsverdrag met veel vrijheden voor multinationals is op zich geen probleem, echter moeten de rechten voor multinationals niet boven de rechten voor andere ondernemers staan.

Schenk kiest voor eigen kansen i.p.v. marktregulering, waarbij boeren zich samen met anderen kunnen onderscheiden van de rest.

Stelling 1 - De TTIP maakt een meer geregionaliseerde, ecologische en rechtvaardige voedselproductie- en -consumptie onmogelijk, omdat de race to the bottom wordt versterkt.

Annie Schreijer (CDA) hoorde zorgen van boeren over de TTIP, waaronder van Sieta van Keimpema. Het toekomstige verdrag is in beton gegoten, hormonen mogen naar de EU. Macht en kapitaal krijgen het melkbeleid in handen. Familiebedrijven verdwijnen. Ook al zeggen VNO- NCW en de LTO dat het nog lang niet zo ver is. Ze vraagt zich af door wie ze bedonderd wordt: door de voorstanders of door degenen die waarschuwen voor de grote gevaren?

Eric Smaling (SP) zegt dat we een ont-globalisering nodig hebben, we gaan nu 180 graden de verkeerde kant op. In plaats van de eerdere preferentiële toegang tot de EU met hoge prijzen voor ACP-landen (Europese ex- koloniën) worden hen nu Economic Partnership Agreements (EPAs) opgedrongen, die zeer negatief uitpakken voor hen.

Europa is misschien economisch gezien één, maar cultureel zijn we dat totaal niet. Er is geen *level playing field* en dat komt er ook niet. Dus we kunnen niet zeggen dat we het alle 28 eens zijn over kapitalen voor waardes als duurzaamheid etc. Hij is tegen de TTIP maar wijst erop dat PvdA-minister Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, er voor is.

Stelling 2 - De TTIP zorgt voor oneerlijke concurrentie voor Europese boeren. O.a. omdat zij via mutual recognition het mogelijk maakt dat Amerikaanse producten op de Europese markt kunnen komen die slechts aan de Amerikaanse eisen hoeven te voldoen.

Marijke Vos (GL): De VS zal zijn normen t.a.v. dierrechten, milieubescherming etc. opleggen aan de EU. In EU zijn die waarden nu nog goed geregeld. Er is een groot verschil tussen standaarden van de EU en de VS. Mijn zorg is hoe de standaarden worden gecontroleerd.

Leon Meijer (CU): maar we kunnen de grenzen ook niet dicht gaan gooien. De vraag is of er een eerlijke concurrentie is tussen EU boeren en VS boeren. Amerikaanse boeren produceren onder andere omstandigheden. 750.000 boeren in VS (andere cijfers spreken over 2 miljoen boeren GG) boeren op hetzelfde areaal als 13 miljoen boeren in de EU. Wijn en kaas krijgen hier een culturele waarde, wat een kans kan zijn voor EU boeren op de Amerikaanse markt. Familiebedrijven vallen ook om zonder vrije handelsverdragen. Echter bij TTIP wordt er achter gesloten deuren door 600 grote bedrijven in de wereld onderhandelt. Dit is niet democratisch. Verder ziet hij risico's op gebied van GMO's en voedselveiligheid.

*Stelling 3 - Investor to State Dispute Settlement (ISDS) en Regulatory coherence ondermijnen het democratische wetgevingsproces over milieu-, voedselveiligheids-, sociale en dierenwelzijns-normen.*ⁱ

Jan Huitema (VVD): Toen de EU ontstond was dat ook een grote stap, maar ook dat heeft tot veel kansen in de handel geleid. Wij denken in kansen niet in bedreigingen. Nederlandse bedrijven zijn toonaangevend op gebied van dierenwelzijn en milieu, wat ook kansen biedt in China. Natuurlijk moeten we onze standaarden ook niet overboord gooien. We kunnen deze ook aan de VS opleggen. Kijk naar het verdrag van Lissabon, dit heeft geleid tot meer inspraak van het Europees Parlement over het GLB i.p.v. enkel de landbouwministers vroeger. Het gaat te ver dat het EP alleen ja of nee kan zeggen.

Antoinette Knoet (PvdA) : Het ISDS is een ernstige zaak, multinationals worden er door in de kaart gespeeld. We zien wel kansen binnen de TTIP als arbeiders- en mensenrechten tenminste worden meegenomen. Het Europees Parlement krijgt nu enkel de keuze tussen een Ja & Nee over de TTIP, als de onderhandelingen al zijn afgerond.

Huitema (VVD): ISDS kan ook een voordeel hebben voor NL bedrijven.

Zoals het Europees Parlement op dit moment invloed heeft is ook niet zoveel beter. Zij worden beïnvloed door lobbyisten en kunnen een EC voorstel (waar 4 jaar voor gewerkt is) zomaar afketsen. Volgens Corinne Cornelisse (PvdDieren) is het onderhandelingsresultaat van het vrijhandelsbedrag tussen de EU en Canada (CETA) bekend. Dit lijkt erg op de TTIP. De nationale parlementen worden niet geraadpleegd. Nederland kan geen Nee zeggen. We kunnen de normen in de landbouw ook niet meer verhogen in de toekomst.

Stelling 4 - Stemming over de huidige TTIP:

Voor TTIP: VVD en ChristenUnie

Onbeslist: PvdA en CDA

Tegen: SP, GroenLinks, PvdDieren en de Groenen

Tweede ronde Alternatieven en Alternative Trade Mandate

Guus Geurts (o.a. XminY) presenteert de voorstellen van de Alternative Trade Mandate. Eerst geeft hij een analyse van de gevolgen van het huidige vrije handelsbeleid. Zie voor een video-opname hiervan: <http://vimeo.com/94767357>

Het gehele ATM-document is ook te downloaden via: http://www.alternativetrademandate.org/wp-content/uploads/2014/02/Time_for_a_new_vision-NL-PRINT.pdf

Het huidige beleid zorgt ervoor dat familiebedrijven binnen en buiten Europa onder de kostprijs produceren, in Nederland stoppen 3 á 4 bedrijven per dag ermee. De huidige industriële en geglobaliseerde landbouw kost 10x zoveel energie dan het oplevert aan calorieën; we zijn verslaafd aan olie. Deze landbouw is zo ook veroorzaker en slachtoffer van klimaatverandering. Op een vrije wereldmarkt krijgen de koopkracht van vleeseters (soja) en autorijders (biobrandstoffen) prioriteit boven het recht op voedsel. Exportgerichte productie gaat ten koste van land- en waterrechten boeren, herders en inheemse volkeren, en van de laatste natuurgebieden.

De Alternative Trade Mandate bestaat uit een aantal maatregelen:

- Gebaseerd op voedselsoevereiniteit en beëindigen van vrijhandel van landbouw binnen nieuwe FTA's zoals TTIP en EPA's.
- Meer regionale zelfvoorziening in voedsel, veevoer, energie (hout en textiel) door drastisch hervorming van FTA's en hervorming van het Europese handels- en landbouwbeleid (GLB):
 - o Verhogen van importheffingen, in stand houden en uitbreiden van productiebeheersing;
 - o Verhogen van veiligheidsvoorraden om onstabiele prijzen te voorkomen;
 - o Kostendekkend prijzen aan de boer in plaats van het subsidiëren van industrie en handel;
 - o Betaling voor groene dienstverlening o.g.v. natuur, landschap, meer ecologische landbouw en decentrale duurzame energieopwekking.
- Internalisering van alle milieu- en dierenwelzijnskosten in de prijs, door importheffingen, hogere normen aan boeren en ecotaksen.
- Afschaffen van de Europese biobrandstoffen-richtlijn, verbod import biobrandstoffen uit ontwikkelingslanden.
- Eerlijke handel en afschaffing tariefescalatie op bewerkte tropische producten.
- Stop land grabbing door bindende regels.
- Stimulering van ecologische landbouw in de EU en the Global South.
- Nieuwe EU zaadwetten dienen kwekersrecht en (agro)-biodiversiteit te beschermen, geen GMO's.

Klaas Johan Osinga (LTO Nederland) vraagt zich af hoe we met zijn allen de wereld gaan voeden. In 2013 bleek dat de Millennium Development Goals op gebied van het halveren van de honger in 2015 (t.o.v. 2010) niet gehaald zullen worden. Moeten we de markt reguleren, zoals Via Campesina wil? Of

kiezen voor vrije handel. Het reguleren hebben we gehad tijdens experimenten in de jaren '60 en '70, toen sloeg de EU voorraden op. De boer kreeg een vaste prijs. Er kwam maatschappelijk kritiek op de boterberg etc. Dit kostte veel geld. Nu gaan we meer richting marktwerking, ook om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen. Het Europese gemeenschappelijke landbouwbeleid GLB moet erop gericht zijn risico's af te dekken en boeren te belonen voor groene en blauwe diensten. We zijn voor vrijhandelsafspraken onder voorwaarden.

De LTO Notitie:

- Steun aan boeren en boerinnen;
- Ja, onder bepaalde voorwaarden;
- Import moet voldoen aan EU standaarden;
- De EU-vleessector zal beschermd moeten worden, er zijn wel kansen voor zuivel, tuinbouw, pootgoed en uitgangsmateriaal.

Osinga wijst ook op de campagne Wij zijn voor de EU die vanaf 15 mei gevoerd zal worden door VNO-NCW, MKB Nederland en LTO Nederland, zie www.wijzijnvoor.eu

Guus Geurts: De EU heeft de verkeerde hervormingen binnen het GLB uitgevoerd. Ze had de productie en consumptie beter op elkaar moeten afstemmen. Dan hadden melkveehouders en suikerboeren in de EU en in ACP-landen hun goede kostendekkende prijs kunnen behouden. En hadden we ook geen subsidies hoeven te gebruiken om overschotten te dumpen. Onder druk van de voedselindustrie zoals Unilever en Mars en de handel, is de prijs echter verlaagd en kregen Europese suikerboeren voor het eerst subsidie. De media was echter onwetend en zei dat de subsidies aan de boeren werden verlaagd. Het beleid wat de LTO voorstaat gaat ten koste van boeren zowel in de EU als in landen waar men markten wil veroveren. 'Ik zou willen dat LTO weer opkwam voor familiebedrijven.'

Klaas Johan Osinga: Het door de politiek mogelijk maken van een kostendekkende prijs, daar zal de politiek niet mee akkoord gaan. We moeten het zelf doen d.m.v. een mededingingsbeleid, waardoor boeren sterker komen te staan ten opzichte van industrie en handel. Geurts zegt dat het allebei nodig is.

*Stelling 5 - Importheffingen zijn bij gebrek aan bindende internationale sociale – en milieuverdragen het enige effectieve alternatief om de milieu- en sociale catastrofe door soja- en palmolie-import te stoppen, o.a. doordat zij Europese duurzame productie in gesloten kringlopen mogelijk maken.*ⁱⁱ

Corinne Cornelisse (PvdDieren): Inderdaad importheffingen zijn heel belangrijk, Europa legt nu beslag op 16 miljoen hectare land buiten Europa voor o.a. soja. Ook zijn importheffingen op fosfaat en internationale duurzaamheidscriteria nodig. Wel zal er altijd handel blijven bestaan in tropische producten.

Annie Scheijer (CDA): Importheffingen kunnen we zeker gebruiken, zo kunnen boeren kringlopen sluiten. Voor familie bedrijven kan dit wel, maar er is meer aan de hand. Op dit moment houden de bijverdiensten van de boerinnen buitenshuis, de gezinsbedrijven overeind. Kijk naar Duitsland daar wordt veel subsidie gegeven aan boeren die biomassa maken, daar moeten we mee stoppen. Er volgt ook een debat tussen hen over de klepcontroles bij veetransporten. Cornelisse wijst op de falende private controles hierop.

Stelling 6 - Alleen via een kostendekkende prijs kan een boer een milieu-, dier- en sociaalverantwoord product produceren op de lange termijn. Marktregulering via o.a. productiebeheersing, importheffingen en strategische voorraden zijn hiervoor een voorwaarde.

Eric Smaling (SP): We moeten de markt kunnen reguleren via onder andere productiebeheersing, import-heffingen en strategische voorraden. Deze laatste zijn ook belangrijk om voedselspeculatie te voorkomen. Nijpels (VVD) zei in zijn vroegere jaren al dat je de landbouw niet door de markt kan reguleren, we hebben te maken met het landschap.

Jan Huitema (VVD): Hij is wel voor een kostendekkende prijs maar niet voor marktregulering. Dan komt de overheid te veel aan het stuur. Nederlandse agrarische ondernemer moet je de ruimte

geven om te ondernemen. Wij moeten ervoor zorgen dat het GLB zo ingericht wordt dat concurrentiepositie versterkt wordt. Geef de boer vertrouwen, wantrouw niet! Smaling : dat doen we ook niet, we zijn trots echter zie je dat in de steden niet terug.

Jan (VVD): Ik ben ook voor een efficiënte keten en tegen voedselschandalen. De invulling van de tweede pijler van het GLB over plattelandsontwikkeling moet een lidstaat zelf kunnen bepalen.

Stelling 7 - Kosten die gemaakt worden om milieuvervuiling en vernietiging te voorkomen, en een levensvatbaar boereninkomen, goede arbeidsomstandigheden en dierenwelzijn waarborgen, moeten tot uiting komen (geïnternaliseerd) in de consumentenprijs. Zo ja, hoe dan? ⁱⁱⁱ

Antoinette Knoet (PvdA) De PvdA gelooft niet in een vrije voedselmarkt. Heel veel productie hoort hier niet te zijn. Brabant heeft men te maken met de uitwassen die worden betaald door de belastingbetaler. Men heeft een bouwstop ingevoerd. Prijzen van voedsel zijn té goedkoop, de consumenten zijn losgezongen van de voedselproductie.

Er is meer voorlichting aan hen nodig.

Leon Meijer (ChristenUnie): Boeren willen niet een nog groter bedrijf, ze willen een eerlijke prijs en een goed inkomen! Ze moeten nu echter blijven uitbreiden, ze zijn een slaaf van de Rabobank.

Kunnen we nog terug?

Houtwallen en koeien in de wei, de consument mag kiezen of we dat station al gepasseerd zijn of dat we meer voor ons voedsel gaan betalen.

Geurts: Belangrijkere vraag is of we nog terug **willen**? Als we het daar over eens zijn, kunnen we gaan werken aan implementeren het alternatief. (Nu zijn politici te bang te ver af te wijken van de ingeslagen richting naar meer marktwerking.)

Klaas Johan Osinga (LTO): Door het Verdrag van Den Bosch werd concurrentie door *free riders* - met producten die aan lagere eisen voldoen - uitgeschakeld, hierdoor ging de prijs wel iets omhoog. Autoriteit Consument en Markt moet dit wel toestaan.

Osinga of Huitema: Mest is goud waard, maar door de Nitraatrichtlijn moeten we mest afvoeren en kunstmest aanvoeren. We moeten terug naar het boerenverstand!

Stelling 8 - Bij marktregulering die leidt tot kostendekkende prijzen kunnen de EU landbouwsubsidies veel effectiever en efficiënter worden ingezet. ^{iv}

Corinne Cornelisse (PvdDieren): We willen inderdaad van een groot deel van de landbouwsubsidies af en er verder randvoorwaarden aan verbinden. Als we via marktbescherming kunnen komen tot kostendekkende prijzen kan het budget gehalveerd worden. We zouden verder de melkquota niet moeten afschaffen maar uitbreiden. We zijn er voor de regels voor mededinging te veranderen zodat boeren meer marktmacht in de keten krijgen. Marijke Vos (GroenLinks): We zijn het eens met genoemde aanpassing van mededingingsregels, ook zijn we het eens met genoemde maatregelen om via marktregulering tot meer kostendekkende prijzen te komen. Dan kunnen we toe met minder landbouwsubsidies, 80% van de landbouwsubsidies gaat nu naar 20% van de boeren! Het nieuwe GLB heeft helaas niet tot doorbraken op gebied van duurzaamheid geleid; er zijn geen striktere eisen op gebied van milieu en dierenwelzijn opgelegd als voorwaarde om inkomenssteun te kunnen krijgen. Ook heeft het voorstel om maximum 100.00 euro per bedrijf te verstrekken, het niet gehaald.

Jolanda Verburg (De Groenen): Wij zijn de partij die het meest consequent voor verduurzaming opkomt. We zijn voor geregionaliseerde markten, importbescherming en het aanpakken van de marktmacht van handel en industrie. De Europese Groenen hebben een nieuw manifest: New Green Deal, zie www.degroenen.nl

Stelling 9 - Er moeten alternatieve internationale handelsafspraken gemaakt worden over landbouw en voedsel buiten de huidige WTO en vrijhandelsverdragen.

Schreijer (CDA): We moeten veranderen binnen het systeem en niet het systeem vernieuwen. Nu moeten de krachten worden bijgestuurd, met als doel gezinsbedrijven een perspectief te bieden Huitema (VVD): kijk hoe goed en duurzaam de landbouw al is! Er wordt inmiddels nog maar de helft

aan antibiotica en fosfaat gebruikt, ook lopen we voorop met dierenwelzijn. Binnen de TTIP moet er wat gedaan worden met de genoemde zorgen, ik wacht de onderhandelingen af.

Knoet (PvdA): De uitgangspunten voor de komende jaren zijn: Meer Europese zelfvoorziening, gesloten kringlopen en bevorderen en beschermen van de volksgezondheid.

Meijer (ChristenUnie): Het is verleidelijk te zijn voor het alternatief van meer marktregulering. Helaas is de wereld echter groter en het lijkt erop dat men niet meer terug komt van genomen maatregelen, deze lijken in beton gegoten.

Smaling (SP): We zijn niet xenofob en niet tegen handel. Handel in specialisatie daar begon het mee. Binnen Nederland zouden we in ieder geval de uitgangspunten van de Autoriteit Consument en Markt moeten aanpassen. Kijk b.v. naar het goede voorbeeld van Groot-Brittannië, daar heeft men de organisatie Producent en Markt.

Vos (GroenLinks): De TTIP en andere FTA's zijn de foute weg. Binnen de WTO hebben de ontwikkelingslanden tenminste nog een stem. Maar binnen de WTO zijn milieu en dierenwelzijn nog slecht geregeld. We moeten basisvoorwaarden aan de import kunnen stellen.

Cornellise (PvdDieren): Voedsel is een mensenrecht. Het beschermen van dierenrechten en voedselsoevereiniteit moeten voorop staan.

We zijn tegen vrijhandel, stop de TTIP_ onderhandelingen met de VS, en probeer onlangs afgesloten vrijhandelsverdragen zoals met Colombia te heronderhandelen, zodat de eisen op gebied van milieu en dierenwelzijn strenger worden.

Stelling 10 – Ik ondersteun de voorstellen binnen de Alternative Trade Mandate op gebied van landbouw.

Voor: SP, GroenLinks, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, De Groenen

Tegen: VVD en CDA

Nog onbekend: PvdA

Verslag Carin Krul en Guus Geurts

14 mei 2014

ⁱ Enerzijds door het *chilling effect* van ISDS: de EU gaat over tot minder strenge wetgeving uit angst voor claims door Amerikaanse investeerders. Anderzijds doordat bij regulatory coherence ambtenaren van de Europese Commissie en vanuit de VS deze normen op elkaar afstemmen en b.v. 'veto's' over nieuwe wetgeving uitspreken, in plaats van dit over te laten aan gekozen volksvertegenwoordigers.

ⁱⁱ Dit heeft er mee te maken dat de huidige zelfregulering via ronde tafels, bestaat uit vrijwillige deelname, en het probleem het probleem in plaats van het effectief aan te pakken, door hun zwakke criteria. Er is bijvoorbeeld geen oog voor:

- de westerse overconsumptie en de bijdrage aan de voortdurend stijgende vraag naar land en water in ontwikkelingslanden, die leiden tot een alsmaar voortgaande ontbossing en natuurvernietiging. Mede omdat men geen rekening houdt *Indirect Land Use Changes (ILUC)*. En daardoor gaat op een andere plek ook het verdrijven van kleine boeren en inheemse volkeren voort.
- Nadelige effecten voor voedselzekerheid, bestaanszekerheid en werkgelegenheid van de lokale bevolking in de landen van herkomst.
- Bijdrage aan klimaatverandering door conversie van natuur in landbouwgrond (mede door ILUC).
- Sluitende kringlopen van steeds schaarser wordende mineralen (zoals fosfaat) en zoet water.

ⁱⁱⁱ Mogelijke maatregelen om deze internalisering mogelijk te maken zijn:

- importheffingen: voorkomen dat industrie en handel producten importeren die niet aan hoge(re) EU-eisen voldoen, en leiden o.a. tot sluitende kringlopen en veel minder beslag op land en water in ontwikkelingslanden
- ecotaxen op fossiele brandstoffen en vervuiling – en tegelijkertijd verlagen van belasting op arbeid,
- hogere eisen aan de boer op gebied van milieu en dierenwelzijn, dit is mogelijk door gegarandeerde kostendekkende prijs (zie eerder) en voorkomen van oneerlijke concurrentie op EU-markt.

^{iv} Effectiever:

- behoud gezinsbedrijven en werkgelegenheid in de voedselketen,
- ondersteunen en stimuleren ecologische landbouw en het verhogen organische stof in de bodem,
- bescherming landschap en biodiversiteit.

Efficiënter:

- alleen subsidies naar boeren die effectief groene en blauwe diensten leveren aan de maatschappij, (de overige boeren krijgen wel een kostendekkende prijs voor een product dat aan hogere eisen voldoet).
- niet langer de voedselindustrie en de internationale handel subsidiëren die momenteel onder de kostprijs van boeren kunnen inkopen en - bij export buiten de EU - vervolgens gelegitimeerd door de WTO overschotten in ontwikkelingslanden kunnen dumpen).
- er wordt 25 miljard euro bespaard die voor b.v. decentrale duurzame energieopwekking op het platteland kan worden ingezet.